

szint rajta kívül, részint pedig belsejében találhatók meg. Mindehhez „hozzászokni”, mi tagadás, korántsem könnyű.

/BUTENKI, I. A.–KOLAGAEVA, S. D.: Diagnostičeskie issledovanija v bibliotekah. = Bibliotekovedenie, 6. sz. 1998. p. 3–14./

(Futala Tibor)

Regionális könyvtárpolitika az Oroszországi Föderációban

Az Oroszországi Föderációban az állami politikai szándékok között mind fontosabb szerepet játszik a „régiónpartiság”. Ezt a trendet számos körülmény indokolja, köztük az ország hatalmas kiterjedése, a termelőerők arányosabb területi eloszlásának kívánalma, és a népesség nemzetiségi összetétele.

Napjaink orosz szóhasználatában a *regió* és a *regionális* fogalma többféle jelentést hordoz. Mindenekelőtt vannak a *nagyregiók*, pl. az Ural, a Kaukázus, Kelet-Szibéria. A „közönséges” régiók a megyék. Végül régióknak tekintik a Föderáción belül kialakított nemzetiségi köztársaságokat is.

Tekintettel arra, hogy a régiók modernizálása elképzelhetetlen magas szintű könyvtári és információellátás nélkül, a központi könyvtárpolitika is magáévá tette a regionális fejlesztés eszméjét, s az a célja, hogy a területi, megyei és nemzeti köztársasági általános tudományos könyvtárakat alkalmassá tegye a régiók információs-könyvtári ellátását illetően a központi funkciók vállalására.

Egyelőre – tanúsítja egy 1997. évi reprezentatív kérdőíves felmérés, amely az ilyen szempontból számításba vehető könyvtárak 66%-át fogta át, azaz összesen 59 intézményre terjedt ki – meglehetősen változatos az iménti cél elérésével kapcsolatos készség. Az érintetteknek mindössze 52%-a vélekedett úgy, hogy a megkívánt szerepet máris ellátja. Különösen a nemzetiségi köztársaságok nemzeti könyvtárai gyöngék e tekintetben (kerekén kétharmaduk ódzkodott ettől a feladattól). Más kérdés: a meginterjúvált könyvtárak túlnyomó többsége – 89%-a – azért érzékeli, hogy olvasótáborában jelentős változások következtek be az egyetemi-főiskolai hallgatók, kis- és közepes vállalkozók, bank- és kereskedelmi szakemberek, ügyvédek, köztisztviselők és papok sokasodásával, ami újfajta igényekben is tükröződik.

Am ezeket az igényeket csak nehezen lehet kielégíteni, aminek fő oka az állománygyarapítási és adatbázis-hozzáférési keretek felettébb szűkös volta. Emiatt alig jut pénz a referenszkönyvtár fejlesztésére és az online keresésekre (az összes keresés 1–3%-a valósul meg így átlagosan). Egyre több a megválaszolni nem tudott referenszkérdés, amit 52 könyvtár jelzett.

A szóban forgó könyvtárak mezőnyében ugyan vannak törekvések a szolgáltatások megújítására, a korszerűtlenek megszüntetésére, a fizetett szolgáltatások bevezetésére, a központi könyvtárakkal és információs intézményekkel való kapcsolattartásra, egészében véve azonban sok a megalapozatlan, szakmailag hibás döntés, az adott kategóriába tartozó könyvtárak közötti információcsere elégtelensége.

Az Oroszországi Állami Könyvtárban (a volt Lenin Könyvtárban) felfigyeltek arra, hogy egyre több a kiküldetési redelvénnyel jelentkező olvasó-juk az ország különféle területeiről. Kikérdezték őket: miért vállalnak hosszú utazásokat a moszkvai könyvtárak felkeresése végett. Válaszaik közül az első helyen a külföldi irodalom és a tájékoztató kiadványok hiánya szerepel. A megkérdezett vidéki olvasók 30%-a a tudományok doktora és kandidátus, 18%-a aspiráns, 46%-a pedig egyetemi végzettségű szakember volt.

A bemutatott helyzet, a könyvtárpolitikai szándékok és a valóság közötti nagy diszcrepancia láttán nem véletlen, hogy a *regionális szerepkörű általános tudományos könyvtárakról* ötnapos konferenciát is rendeztek 1997 októberében. Ez a konferencia igen sokrétű tennivalót határozott meg az általános tudományos könyvtárak felfejlesztése érdekében. Nevezetesen:

- Erősítésre és további fejlesztésre szorul az a koordinatív és kooperatív munka, amely a Föderáció Kulturális Minisztériumával az élen hivatott oroszországi regionális könyvtárpolitikává integrálni az eddigi kezdeményeket.
- A szövetségi szint és a regionális szint szolgáltatási kapcsolatainak erősítése végett szükséges az oroszországi könyvtári számítógépi hálózat, a LIBNET mielőbbi kiépítése.
- Meg kell gyorsítani a gépileg olvasható nemzeti bibliográfiai formátum kialakításának munkálatait.
- Ideje, hogy az általános tudományos könyvtárak retrospektív és kurrens vonatkozásban egyaránt kialakítsák elektronikusan rögzített információállományait.
- Nem tűr halasztást a régióban található adatbázisok nyilvántartásába vétele, illetve hozzá-

- férhetővé tételének megkezdése, mégpedig tekintet nélkül a tulajdonformákra és az ágazati hovatartozásokra.
- Az általános tudományos könyvtárak fordítsanak különös gondot a szövetségi hivatalok és az önkormányzatok információs és könyvtári ellátására, valamint a velük való együttműködésre.
 - Az Orosz Állami Könyvtár és az Orosz Nemzeti Könyvtár gondoskodik az általános tudományos könyvtárak információs tevékenységének módszertani támogatásáról.
 - Tapasztalatcserével és egyéb módszerekkel lehetőséget kell teremteni arra, hogy az általános tudományos könyvtárak megvitassák és kicseréljék nézeteiket az országosan közös problémáikról.
 - Az egyes régiók képviselői kapcsolódjanak be annak a tárcaközi szakértő bizottságnak a munkájába, amely az oroszországi könyvtárak informatizálását irányítja.
 - Az informatizáció folyamata megköveteli, hogy az általános tudományos könyvtári igényekre történő szakképzés és továbbképzés e követelményeknek megfelelően korszerűsödjék.

- Meg kell szervezni, hogy a tárgyba vágó korábbi konferenciák és értekezletek határozatai-ajánlásai teljesítését a szakma rendszeresen ellenőrizze.
- Az Oroszországi Könyvtárosegyesület keretében alakuljon külön szekció az általános tudományos könyvtárak problematikájának napirenden tartására.

A konferencia résztvevői hangsúlyozták abbéli meggyőződésüket, hogy az általuk megjelölt feladatok realizálása korántsem csak kulturális előrelépést jelent, hanem politikait és gazdaságit is, s e minőségeiben hozzájárul az ország polgári demokratikus társadalmának kialakulásához.

/Universal'naâ naučnaâ biblioteka kak centr informacionno-bibliotečnogo obsluživaniâ regiona. Itogovij dokument Vserossijskoj naučno-praktičeskoj konferencii. Kemerovo, 20–24 októbrá 1997 goda. = Biblioteka, 2. sz. 1998. p. 47. VASIL'eva, T.: Čto pokazalo issledovanie? = Uott, p. 65–67./

(Futala Tibor)

Az Orosz Állami Tudományos-Műszaki Információs Rendszer fejlesztési trendjei

A VINITI szervezésében tartották meg 1998. május 26-án és 27-én az 1997. évi július 24-i, 950. számú kormányhatározattal újjászervezendő országos információs rendszer első „helyzetfeltáró” szemináriumát. Több mint 100 szakember vett részt rajta az információs rendszerben érdekelt intézmények képviselőiben.

A rendezvényen 15, élénk vitával kísért előadás hangzott el. Ezeknek az előadásoknak a cikkesített változata tölti meg a *Naučno-tehnicskaâ informaciâ* első sorozatának 1998. évi 11. számát.

A rendszerépítés során levő tennivalóit a résztvevők mondanivalóit alapul véve, a következőkben lehet összefoglalni:

1. A jelentősebb regionális információs központok és tudományos könyvtárak között ki kell fejleszteni, illetve szélesíteni a beszerzési és használatba adási együttműködést.
2. A tudományos kutatás és felsőoktatás céljait szolgáló számítógépi-távközlési hálózat fejlesztési programjának keretében meg kell vitatni a vezető regionális információs központok pótlólagos bekapcsolódásának kérdését ebbe a hálózatba. Ezáltal lehetővé válnék a különféle

régiókban dolgozó kutatók és szakemberek számára, hogy igénybe vegyék az állami információkészleteket.

3. Korszerű navigációs rendszereket kell létesíteni, hogy a használók könnyebben vehessék igénybe az oroszországi és külföldi hálózatokat a könyvtári tapasztalatok alapján, és az információs rendszer vezető szervének koordinációs közreműködése mellett.
4. Aktualizálni és koordinálni kell a hazai szabványosítás rendszerét az ISO szabványosítási gyakorlatával, hogy az információs rendszer integrálódjék a világ információs térségébe.
5. Folytatni kell az információkészletek kialakításával és monitoringjával kapcsolatos munkálatokat, beleértve ebbe a bibliográfiai és referatív adatbázisokat, a tudományos könyvtári újszerzeményi jegyzékeket is, mivel a lelőhelytájékoztatás az olvasószolgálat egyik legfontosabb területe.
6. Tekintettel a társadalmi folyamatok és igények változásaira, meg kell vizsgálni egy szövetségi központ létrehozásának lehetőségeit az ún. szürke irodalom gyűjtésére, feltárására és használtatására.